

Torrvarpen

GULLSPÅNGSÄLVENS VATTENSYSTEM

Sjötyp: Näringsfattig och humös

Sjöyta: 21,65 km²

Höjd över havet: 174 m

Maxdjup: 65,0 m

Medeldjup: 14,3 m

Omsättningstid: 0,39 år

Kommun: Hällefors

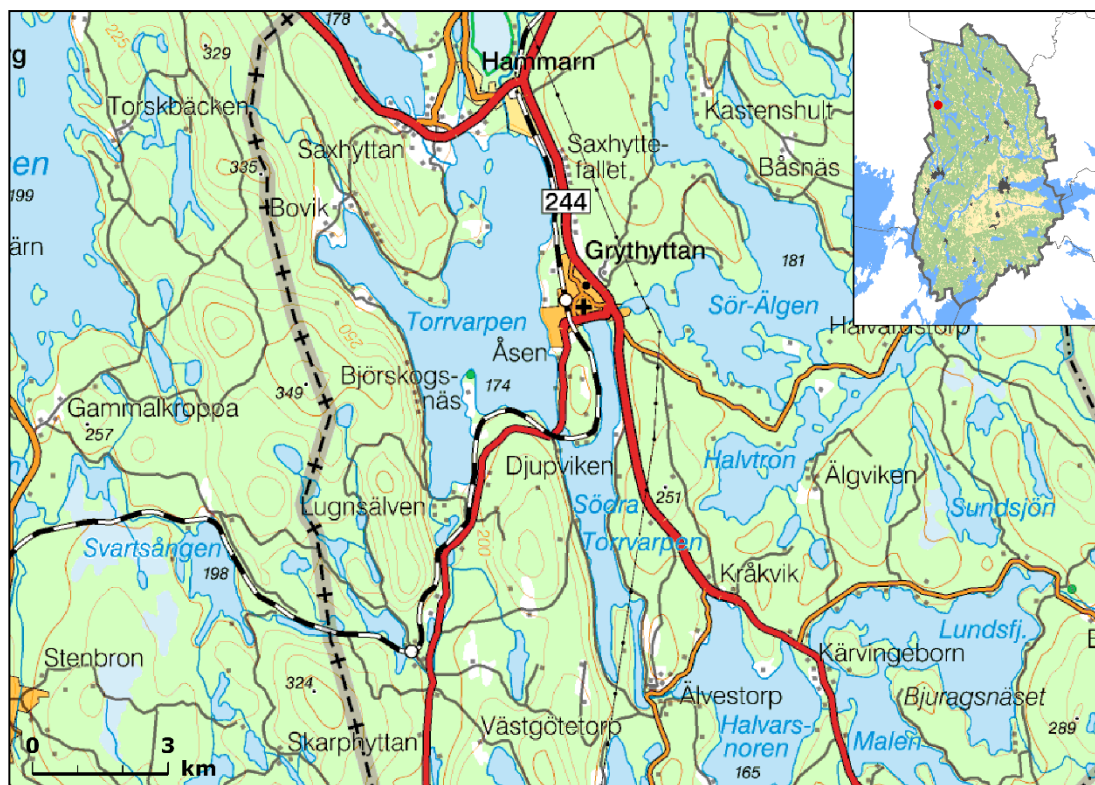
Vattendistrikt: Västerhavet

Terrängkartan: 11E SO

EU-id: SE661415-142960

Utloppskoordinater: 6614150, 1429600

Avrinningsområdets areal: 1944 km²

Torrvarpen. ©Lantmäteriet

Omgivningar

Torrvarpen ligger intill Grythyttan i Hällefors kommun. Sjöns huvudsakliga tillflöden är Saxhytteälven och Svartälven i norr samt Sör-Älgen i öster. Utflödet sker till Halvarsnoren via Svartälven i söder.

Berggrunden i området kring Torrvarpen domineras i väster av metavulkaniter (leptiter, hälleflintor) och i öster av grå- och svartskiffrar, gråvackor och spliter. Ett stråk av urkalksten går genom sjön. Den huvudsakliga jordarten är morän. Sand har avsatts runt praktiskt tagit hela sjön, vilket innebär att sjön har många sandstränder. Övriga stränder är steniga.

Torrvarpen är en mycket flikig sjö som framförallt omges av barrskog, myr- och mossmarker. Jämt spritt kring sjön finns mindre marker med kalkberggrund som gett upphov områden med lövskog. Mindre områden med åker- och betesmark finns också runt sjön, framförallt i norr. I norr finns också en grustäkt. Permanent- och fritidsbebyggelsen kring Torrvarpen är relativt gles. I väst ligger dock Grythyttans samhälle och norr om sjön, intill Svartälven, ligger Hällefors. I tabell 1 redovisas markanvändningen i Torrvarpens avrinningsområde.

Tabell 1. Markanvändning i Torrvarpens avrinningsområde, vars totala area är 1 944,29 km². Data från SMHI.

Markanvändning	Areal (km ²)	Markanvändning	Areal (km ²)
Skog	1405,55	Annan öppen mark	30,15
Sankmark	130,57	Vatten	209,38
Jordbruksmark	11,09	Tätort	15,05
Hyggen	142,49	Annan koncentrerad bebyggelse	0,01

Djur och växter

Fisk

Det finns inga provfiskeresultat från Torrvarpen men enligt uppgifter från början av 1990-talet ska sjön hysa abborre, mört, gädda, sik, siklöja, öring, id, elritsa, sutare, nors, lax, öring, lake och gärs. Enligt uppgift från 1980-talet ska även sparsamt med ål finnas i Torrvarpen.

Bottenfauna

Det glacialrelikta kräftdjuret pungräka, *Mysis relicta*, har påträffats i Torrvarpen.

Växtplankton

Bedömning från växtplanktonundersökning 2008 visar hög status.

Växtlighet

Växtligheten i Torrvarpen är i allmänhet sparsam men rikligare i vissa vikar samt i Saxhytteälvens och Svartälvens mynningar. Arter som noterats i sjön är vass, säv, bredkaveldun, sjöfräken, trådstarr, vasstarr, bunkestarr, vattenpilört, gul och vit näckros, flotagräs, ålnate, hårslinga, igelknoppsarter och notblomster.

Övrigt djur- och växtliv

Gryhytteviken är en intressant häck- och rastlokal för fågel. Sjön nyttjas frekvent av smålom för födosök av fisk som siklöja och nors. Vid sjön har ca 50 sjöberoende fågelarter observerats.

Vattenkvalitet

Torrvarpens vattenkvalitet har inte övervakats regelbundet. En analys av sjöns vatten från 2014 tyder dock på att sjön är näringsfattig. Sjöns vatten är betydligt brunfärgat, pH är nära neutralt och buffertkapaciteten mot försurande ämnen är god. Vid senaste undersökningen av kvicksilverhalten i gädda, vilken utfördes 2003, var halterna måttligt höga. Mer information om vattenkemin i Torrvarpen visas i tabell 2.

Tabell 2. Vattenkemidata från Torrvarpen. Värdena är baserade på provtagningar från år 2014 alternativt den senaste provtagningen. Färgade värden anger statusklassning, se [läsanvisningar](#).

Parameter	Medelvärde	Min-Maxvärde	Antal prov	Provtagningsår
pH	7,0*	7	1	2014
Alkalinitet (mekv/l)	0,14	0,14	1	2014
Siktdjup (m)	2,8	2,8	1	2014
Absorbans (vid 420/5 nm)	0,29**	0,29	1	2014
Totalfosfor (µg/l)	5	5	1	2014
Totalkväve (µg/l)	310	310	1	2014
Hg i gädda (mg/kg)	0,55	Medelvärde 4 fiskar		2003

*NV Handbok 2007:4 och expertbedömning. **Motsvarar vattenfärg 146 mg Pt/l.

Statusbedömning

Sjöns ekologiska status har bedömts som *måttlig*. Bedömningen är en expertbedömning utifrån att sjön är påverkad av vandringshinder för fisk som finns i anslutande vattendrag. Artsammansättningen hos växtplankton (alger) (hög), vattenkemin (god) och att sjön är reglerad (måttlig) har också varit avgörande för bedömningen. De allmänna förhållandena, som är en sammanvägning av klassificeringarna för näringsämnen (hög status) och försurning (god status), har sammantaget god status. Det förekommer vandringshinder i anslutning till vattenförekomsten. Sjön är påverkad av reglering till förmån för vattenkraftsutvinning.

Bedömningsgrunder i föreskrift har tillämpats, bortsett från kvalitetsfaktorn försurning som klassats som expertbedömning. För mer information om bedömningen, se <http://www.viss.lst.se/Waters.aspx?waterEUID=SE661415-142960>.

Övervakningsprogram

Torrvarpen ingår under vissa år i programmet *Undersökningar i ytvattenförekomster*. Under badsäsongen övervakas kvaliteten på badvattnet vid badplatserna i Grythyttan och Storsand. Under perioden 1974-2001 ingick sjön i den samordnade recipientkontrollen för Gullspångsälven.

Naturvårds- och friluftsentressen

Udden Björskogsnäs i södra Torrvarpen är av riksintresse för naturvården p.g.a. sin rika och sällsynta flora. Där finns bl.a. den rikligaste förekomsten av guckusko i hela Örebro län. Torrvarpen har en hög produktion av attraktiva fiskarter för fiske. Sjön är upplåten för fritidsfiske och förvaltas av Hällefors Fiskevårdsförening. Sjön har flera badplatser, bl.a. vid Storsand, Skatviken, Grythyttan och Sandnäsudden. Svartälvens norra kanotled går genom sjön.

Mänsklig påverkan

Torrvarpen är sänkt sjö som påverkas av omfattande reglering för vattenkraftsändamål. Kraftverksdammarna utgör vandringshinder för fisk. Sjön påverkas också av ett omfattande friluftsliv samt av tungmetallutsläpp och fosforbelastning från stålindustri respektive reningsverk i Grythyttan och Hällefors. En skifferbrotsdeponi finns i sjön. Bilväg och järnväg går strandnära runt stora delar av Torrvarpen.

Områdesskydd

Björskogsnäset, udden i södra Torrvarpen, är naturreservat och Natura 2000-område. Norr om sjön ligger vattenskyddsområdet för grundvattentäkten Jeppetorp, varifrån bl.a. Hällefors och Grythyttan får sitt vatten.

Referenser

[Artportalen](#) - fåglar.

Fiskenämnden i Örebro län, 1983. Fiskeplanering Hällefors kommun – Planeringsunderlag.

IVL Svenska Miljöinstitutet AB. [Kvicksilver i biota](#)

Länsstyrelsen i Örebro län. [Djupkartor](#).

Länsstyrelsen i Örebro län, 1973. [Naturreservat Björskogsnäset](#).

Länsstyrelsen i Örebro län, 1974, 2000. [Vattenskyddsområde för att skydda grundvattentäkten i Jeppetorp](#).

Länsstyrelsen i Örebro län, 1987. Vattenregister/sjöbeskrivning – Torrvarpen. Dos nr 1800-138-294.

Länsstyrelsen i Örebro län, 1990. [Inventering av glacialrelikta kräftdjur i Örebro län 1987-88](#) av Björn Kinsten. Publ. nr: 1990:5.

Länsstyrelsen i Örebro län, 1993. [Tio sjöar i Hällefors kommun. -Beskrivning och naturvärdesbedömning](#). Publ. nr 1993:3.

Naturvårdsverket, 2007. [Status, potential och kvalitetskrav för sjöar, vattendrag, kustvatten och vatten i övergångszon. Bilaga A-Bedömningsgrunder för sjöar och vattendrag. Handbok 2007:4](#).

SLU, [Vattenkemi- och biologiska data](#).

SMHI. [Svenskt vattenarkiv \(SVAR\)](#)

[VISS - VattenInformationsSystem för Sverige](#). Nationell databas över svenska vattenförekomster.

